

Datum van inontvangstneming : 20/09/2018

Zaak C-419/18

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

26 juni 2018

Verwijzende rechter:

Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi-Południe w Warszawie (Polen)

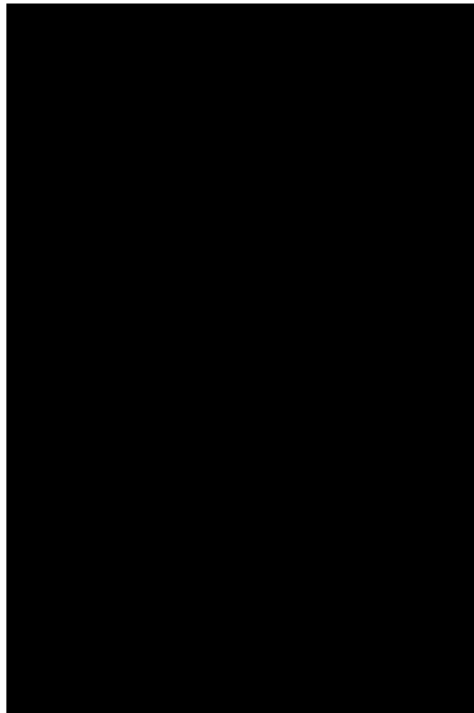
Datum van de verwijzingsbeslissing:

13 februari 2018

Verzoekende partij:

Profi Credit Polska S.A. w Bielsku-Białej

Verwerende partij:

Voorwerp van de procedure in het hoofdgeding

De procedure voor de verwijzende rechter in de gevoegde zaken betreft een vordering van de verzoekende partij, Profi Credit Polska Spółka Akcyjna w Bielsku-Białej (hierna: „Profi Credit Polska” of „verzoekende partij”), tegen tien kredietnemers die consumenten zijn (hierna: „verweerders” of „verwerende partij”). In elk van de gevoegde zaken vordert de verzoekende partij geldbedragen terug op de enkele grondslag van blanco orderbriefjes die zijn getrokken door de consumenten.

Voorwerp en rechtsgrondslag van het verzoek om een prejudiciële beslissing

Rechtsgrond: artikel 267 VWEU

Het verzoek om een prejudiciële beslissing betreft in de eerste plaats de vraag of een kredietnemer die consument is, in het licht van richtlijn 2008/48/EG en richtlijn 87/102/EEG een onvolledig (blanco) orderbriefje als zekerheid mag stellen voor de schuldvordering van een kredietgever die ondernemer is. Bovendien heeft dit verzoek betrekking op de vraag of de aangezochte rechter in het licht van richtlijn 93/13/EEG verplicht is ambtshalve te onderzoeken of de overeenkomst die de onderliggende rechtsverhouding van de wisselverbintenis vormt, geen oneerlijke bedingen bevat, zelfs indien de verzoekende ondernemer zijn vordering uitsluitend op de wisselverhouding baseert.

Prejudiciële vragen

1) Verzetten artikel 3, lid 1, artikel 6, lid 1, en artikel 7, lid 1, van richtlijn 93/13/EEG van de Raad van 5 april 1993 betreffende oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten (PB 1993, L 95, blz. 29) en richtlijn 2008/48/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 april 2008 inzake kredietovereenkomsten voor consumenten en tot intrekking van richtlijn 87/102/EEG van de Raad (PB 2008, L 133, blz. 43), waarvan met name artikel 10, artikel 14, artikel 17, lid 1, en artikel 19 zich tegen een nationale regeling krachtens welke een kredietnemer die consument is, een onvolledig (blanco) orderbriefje als zekerheid mag stellen voor de schuldvordering van een kredietgever die ondernemer is?

2) Moeten de bepalingen van artikel 6, lid 1, en artikel 7, lid 1, van richtlijn 93/13/EEG van de Raad van 5 april 1993 betreffende oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten aldus worden uitgelegd dat zij de aangezochte rechter in de procedure als bedoeld in de eerste vraag verplichten ambtshalve te onderzoeken of de bepalingen van de overeenkomst die de onderliggende rechtsverhouding van de wisselverbintenis vormt, geen oneerlijke bedingen bevatten, zelfs indien de verzoekende ondernemer zijn vordering uitsluitend op de wisselverhouding baseert?

Aangevoerde bepalingen van internationaal recht en Unierechtelijke bepalingen

Artikel 1, lid 1, van het Verdrag tot invoering van een eenvormige wet op wisselbrieven en orderbriefjes, gedaan te Genève op 7 juni 1930 (Dz. U. 1937, nr. 26, volgnr. 175; hierna: „verdrag”) en de artikelen 10, 21, 75 en 77 van bijlage I bij dit verdrag.

Artikel 38 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (hierna: „Handvest”).

Overweging 24, artikel 3, lid 1, artikel 6 en artikel 7, lid 1, van richtlijn 93/13/EEG van de Raad betreffende oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten (PB 1993, L 95, blz. 29; hierna: „richtlijn 93/13/EEG”)

Overwegingen 8, 31 en 41 en artikel 17, lid 1, van richtlijn 2008/48/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 april 2008 inzake kredietovereenkomsten voor consumenten en tot intrekking van richtlijn 87/102/EEG van de Raad (PB 2008, L 133, blz. [66]; hierna: „richtlijn 2008/48/EG”)

Aangevoerde bepalingen van nationaal recht

Ustawa - Prawo wekslowe (wet betreffende wissels) van 28 april 1936 (geconsolideerde tekst: Dz. U. 2016, volgnr. 160; hierna: „wet betreffende wissels”):

„Artikel 101. Een orderbriefje dient de hiernavolgende elementen te bevatten:

- 1) de benaming ‚wisselbrief’ opgenomen de tekst zelf en uitgedrukt in de taal waarin de titel is opgesteld;
- 2) de onvoorwaardelijke opdracht tot betaling van een bepaalde som;
- 3) de vervalddag;
- 4) de plaats waar de betaling moet geschieden;
- 5) de naam van degenen aan wie of aan wiens order de betaling moet worden gedaan;
- 6) de datum en de plaats waar de wisselbrief is getrokken;
- 7) de handtekening van degene die de wisselbrief uitgeeft.”

„Artikel 103, leden 1 en 2. Op een orderbriefje zijn de wettelijke bepalingen betreffende wissels van toepassing, tenzij deze ingaan tegen de wezenlijke inhoud van de wissel en betrekking hebben op:

een endossement (artikelen 11 tot en met 20);

[...]

Op een orderbriefje zijn tevens van toepassing de bepalingen betreffende wissels die betaalbaar zijn gesteld bij een derde of op een andere locatie dan de woonplaats van de schuldenaar (artikelen 4 en 27), betreffende de rente (artikel 5), betreffende verschillen in de aanduiding van het wisselbedrag (artikel 6), betreffende de gevolgen van een handtekening die is geplaatst onder de voorwaarden van artikel 7, betreffende de gevolgen van een handtekening die is geplaatst door een persoon zonder volmacht of die de grenzen ervan overschrijdt (artikel 8), betreffende blanco wissels (artikel 10), alsook betreffende bezwaren (artikel 85 tot en met 94), met dat verschil dat hierbij bezwaar tegen de trekker moet worden gemaakt.”

„Artikel 10. Indien een onvolledige wissel is aangevuld in strijd met de gemaakte afspraken, kan de niet-naleving van die overeenkomsten niet worden tegengeworpen aan de houder, tenzij deze de wissel te kwader trouw heeft verkregen of hem grove schuld bij de verkrijging te wijten is.”

Ustawa o kredycie konsumenckim (wet op het consumentenkrediet) van 12 mei 2011 (geconsolideerde tekst Dz. U. 2016, volgnr. 1528; hierna ook: „u.k.k.”):

„Artikel 41. 1. De wissel of cheque die een consument ter hand stelt aan een kredietgever met het oog op de voldoening of de zekerstelling van een prestatie uit een consumentenkredietovereenkomst bevat de vermelding ‚niet aan order’ of een soortgelijke uitdrukking.

2. Indien de kredietgever een wissel of cheque zonder de vermelding ‚niet aan order’ aanvaardt en deze wissel of cheque wordt overgedragen aan een andere persoon, is de kredietgever gehouden de door de consument geleden schade te vergoeden door betaling van de wissel of cheque.

3. Lid 2 is ook van toepassing indien de wissel tegen de wil van de kredietgever in het bezit van een andere persoon is geraakt.

4. De kredietgever dient de wissel aan de consument terug te bezorgen zodra deze de prestatie uit hoofde van de kredietovereenkomst heeft geleverd.”

Ustawa - Kodeks cywilny (burgerlijk wetboek) van 23 september 1964 (geconsolideerde tekst Dz. U. 2017, volgnr. 459; hierna: „k.c.”):

„Artikel 385¹, § 1, k.c. De bedingen van een consumentenovereenkomst waarover niet afzonderlijk is onderhandeld, binden de consument niet, indien zijn rechten en verplichtingen worden vormgegeven op een wijze die in strijd is met de goede zeden en een grove schending van zijn belangen vormt (oneerlijke contractuele bedingen).”

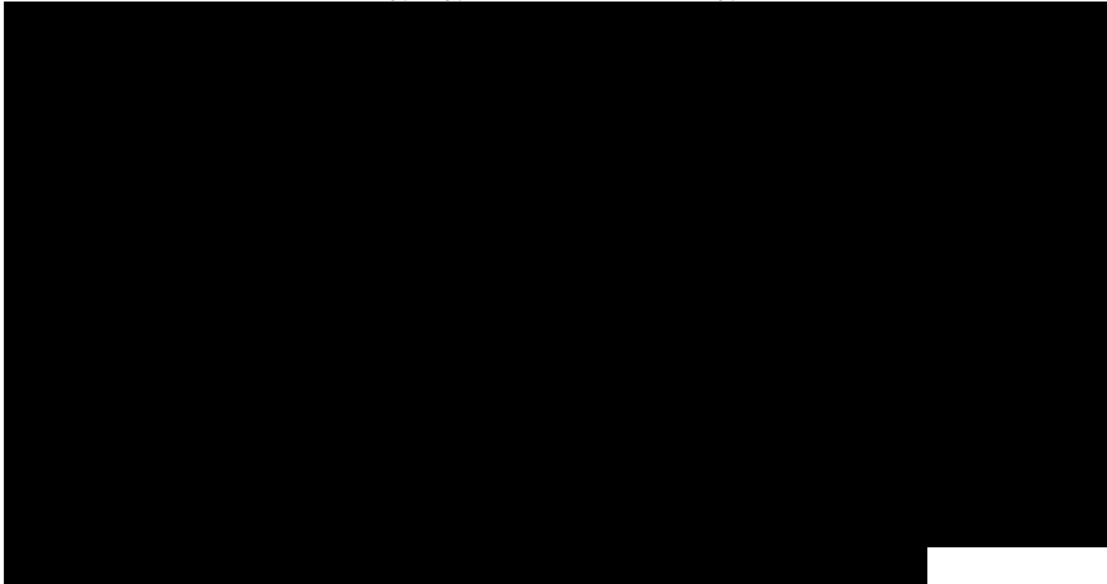
„Artikel 385² k.c. De overeenstemming van een contractueel beding met de goede zeden wordt beoordeeld naar het moment dat de overeenkomst wordt gesloten, rekening houdend met de inhoud ervan, de omstandigheden waarin deze is gesloten en overige overeenkomsten die verband houden met de overeenkomst waarvan het te beoordelen beding deel uitmaakt.”

Ustawa - Kodeks postępowania cywilnego (wetboek van burgerlijke rechtsvordering) van 17 november 1964 (geconsolideerde tekst Dz. U. 2018, volgnr. 155; hierna: „k.p.c.”):

„Artikel 321, § 1. De rechter treedt niet buiten de grenzen van de rechtsstrijd noch wijst hij meer toe dan is geëist.”

Korte uiteenzetting van de feiten en van de procedure

- 1 De economische activiteit van de verzoekende partij bestaat veelal in het verstrekken van kredieten. Daarentegen oefent geen van verweerders een economische activiteit uit.
- 2 Verweerders hebben, elk afzonderlijk en op verschillende tijdstippen, als consument een leningsovereenkomst met Profi Credit Polska gesloten, waarbij ieder van hen ten gunste van de verzoekende partij tot zekerheid een eigenhandig ondertekende, onvolledig (blanco) orderbriefje met de vermelding „niet aan order” heeft getrokken. In de hiernavolgende zaken werden deze orderbriefjes aldus door de verzoekende onderneming ingevuld dat de bedragen eruit af te leiden waren:

- 3 Vervolgens heeft de verzoekende partij in de periode 2016-2017 een meerderheid van de verweerders een brief toegezonden waarin zij hen in kennis heeft gesteld van de opzegging van de overeenkomst vanwege de niet-afbetaling van de lening in overeenstemming met het aflossingsschema. In deze brief werd melding gemaakt van het verschuldigde bedrag, werden verweerders in kennis gesteld van

het feit dat hun blanco wisselbrieven waren ingevuld en werd hun verzocht de daarin vermelde bedragen binnen 30 dagen te voldoen.

- 4 In de periode 2016-2017 heeft de verzoekende partij alle verweerders gedagvaard en veroordeling tot betaling van de daarin vermelde bedragen, vermeerderd met de contractuele rente gevorderd.
- 5 Bij beslissingen van 20 december 2017 in de bovengenoemde zaken heeft de rechter de zaken gevoegd met het oog op de gezamenlijke behandeling ervan onder dossiernummer VII C 149/17.
- 6 In alle bovengenoemde zaken is door de rechter vastgesteld dat er geen rechtsgrond bestond voor de uitvaardiging van een betalingsbevel in een bevelprocedure op basis van een wissel en is beslist de zaken verder te behandelen volgens de algemene procesregels.

Voornaamste argumenten van partijen in het hoofdgeding

- 7 Profi Credit Polska heeft veroordeling tot betaling van de daarin vermelde bedragen gevorderd, vermeerderd met de contractuele rente ten belope van twee keer de wettelijke verdragingsrente (zaken: VII C 149/17, VII C 403/17, VII C 869/17 en VII C 2025/17) respectievelijk vier keer het lombardrentetarief van NBP (de Poolse nationale bank) (zaken: VII C 400/17, VII C 1067/17, VII C 1145/17 en VII C 1604/17). Ter ondersteuning van haar vorderingen heeft de verzoekende partij aangegeven dat verweerders zich door de ondertekening van de wissels hebben verbonden tot betaling van het bedrag dat in elk van deze wissels wordt vermeld. Ondanks de afloop van de betalingstermijn zouden zij dit bedrag echter niet hebben voldaan. Uit de documenten die bij de dagvaardingen zijn gevoegd, blijkt dat verweerders in elk van de gevallen een blanco orderbriefje hebben getrokken tot zekerheid van hun leningsovereenkomst met de verzoekende partij.
- 8 In de zaak met dossiernummer VII C 149/17 heeft de verwerende partij via haar toegevoegde procesvertegenwoordiger om afwijzing van de vordering in haar geheel verzocht en heeft zij de vordering zowel in beginsel als wat betreft het gevorderde bedrag betwist. Tot staving daarvan heeft zij aangegeven dat de verzoekende partij de verbintenis zoals die in de wissel tot uiting komt, op geen enkele wijze heeft aangetoond en dat met name heeft nagelaten de leningsovereenkomst over te leggen waarop deze verplichting zou zijn gebaseerd. Volgens de verwerende partij kon de juiste invulling van de blanco wissel niet worden nagegaan omdat de verzoekende partij had nagelaten de leningsovereenkomst bij de vordering te voegen. De gemachtigde van de verwerende partij heeft er tevens op gewezen dat de overeenkomst waarop de verzoekende partij haar vordering terugvoert, voldoet aan de voorwaarden van een consumentenkredietovereenkomst. De verwerende partij heeft opgemerkt dat de wet op het consumentenkrediet voorziet in bepaalde regels ter bescherming van de consument en dat de toewijzing van de vorderingen van de verzoekende partij op

grond van de wissel alleen, los van de overeenkomst waarop de rechtsverhouding tussen partijen is gebaseerd, in strijd zou zijn met de bij deze wet beschermde belangen van de consument. In haar antwoord heeft Profi Credit Polska het standpunt dat zij tot dusver in deze zaak had ingenomen, gehandhaafd en heeft zij uitvoerig verwezen naar de gronden waarop verweerders aansprakelijk kunnen worden gesteld. Zij heeft benadrukt dat zij haar vordering baseert op een wissel, welke een op zichzelf staande verbintenis inhoudt, en heeft onderstreept dat de bewijslast wat betreft de eventuele invulling van de wissel in strijd met de desbetreffende verklaring bij de schuldenaar berust, dat wil zeggen, in concreto, bij de verwerende partij.

- 9 In de zaak met dossiernummer VII C 244/17 heeft verweerder [REDACTED], die optrad zonder procesvertegenwoordiger, verzocht om afwijzing van de vordering. Daarbij heeft hij met name aangevoerd dat de vordering ongegrond is omdat hij voornemens is de lening af te betalen. In haar antwoord heeft de verzoekende partij het gevorderde bedrag aangepast en uiteindelijk verzocht verweerder te veroordelen tot betaling van een lager bedrag. Zij heeft benadrukt dat haar vordering gebaseerd is op een wissel en dat de wisselverbintenis abstract van aard is, wat inhoudt dat de bewijslast bij de schuldenaar berust.
- 10 In de overige gevallen hebben verweerders geen standpunt ingenomen.

Korte uiteenzetting van de motivering van de verwijzing

- 11 Betreffende de eerste vraag merkt de verwijzende rechter om te beginnen op dat het gemeenschappelijke element van alle voor hem aanhangige zaken bestaat in het feit dat de verzoekende onderneming haar vorderingen jegens de kredietnemers uitsluitend op een wissel baseert, zonder daarbij te verwijzen naar de onderliggende rechtsverhouding. De rechter betwijfelt met name of de afbetaling daarvan, in het licht van richtlijn 93/13/EEG en richtlijn 2008/48/EG, waarin de consument bescherming tegen oneerlijke bedingen in consumentenkredietovereenkomsten wordt geboden, wel met behulp van een blanco wissel kan worden gedekt. De twijfels van de rechter hebben echter alleen betrekking op een situatie waarin een wissel door de consument is getrokken en waarin deze geldt als zekerheid voor een schuldvordering van een ondernemer uit hoofde van een consumentenkrediet. Zij hebben geen betrekking op de zekerheid middels een wissel in het professionele rechtsverkeer of het rechtsverkeer tussen natuurlijke personen die geen economische activiteit verrichten.
- 12 Het uitgangspunt voor de overwegingen betreffende de eerste prejudiciële vraag is de vaststelling dat in het beleid van de Unie zorg wordt gedragen voor een hoog niveau van consumentenbescherming, zoals bepaald in artikel 38 van het Handvest. Hoewel moet worden erkend dat artikel 38 van het Handvest een programmabepaling is die niet voorziet in een subjectief recht, is het ook juist dat dit een belangrijke leidraad is bij de uitlegging van het afgeleide Unierecht, in het bijzonder van richtlijn 93/13/EEG (zie arresten van 27 februari 2014, Pohotovost',

C-470/12, en 10 september 2014, [REDACTED], C-34/13, punt 47). Zoals benadrukt door het Hof, is het bij de richtlijn opgezette stelsel ter bescherming van consumenten gebaseerd op de aanname dat de consument zich in vergelijking met de ondernemer in een zwakkere onderhandelingspositie bevindt en ook over minder informatie dan de ondernemer beschikt, wat ertoe leidt dat hij met de tevoren door de ondernemer opgestelde voorwaarden instemt zonder op de inhoud daarvan invloed te kunnen uitoefenen (zie arresten van 27 juni 2000, *Océano Grupo Editorial*, C-240-244/98, punt 25; 26 oktober 2006, [REDACTED] o, C-168/05, punt 25; 15 maart 2012, [REDACTED], C-453/10, punt 27, en 14 april 2016, [REDACTED], C-381/14 en C-385/14, punt 22). Het sleutelement van het stelsel ter bescherming van de consument is het in artikel 3, lid 1, van richtlijn 93/13/EEG gedefinieerde begrip „oneerlijke beding in een overeenkomst”, dat staat voor een beding dat, in strijd met de goede zeden, het evenwicht tussen de uit de overeenkomst voortvloeiende rechten en verplichtingen van de partijen ten nadele van de consument aanzienlijk verstoort. Wanneer wordt onderzocht of een beding in een overeenkomst oneerlijk is, moet met andere woorden worden nagegaan of de ondernemer door op eerlijke en billijke wijze te onderhandelen met de consument redelijkerwijs ervan kon uitgaan dat de consument het betrokken beding zou aanvaarden indien daarover afzonderlijk was onderhandeld (arrest van 14 maart 2013, [REDACTED], C-415/11).

- 13 Artikel 6, lid 1, en artikel 7, lid 1, van richtlijn 93/13/EEG verplichten de lidstaten ervoor te zorgen dat oneerlijke bedingen de consument niet binden en doeltreffende maatregelen te nemen om een eind te maken aan het gebruik van oneerlijke bedingen in overeenkomsten tussen consumenten en ondernemers. Volgens de rechtspraak van het Hof zijn deze verplichtingen ook gericht tot de rechterlijke instanties van de lidstaten. Een voorbeeld van dit standpunt is het in de rechtspraak van het Hof tot uitdrukking gebrachte oordeel dat het aan de nationale rechter staat ambtshalve te onderzoeken of de bedingen van een overeenkomst tussen een consument en een ondernemer niet ongeoorloofd zijn. Bepalingen van nationaal recht waardoor deze bevoegdheden van de rechter worden ingeperkt, zijn dan ook niet verenigbaar met richtlijn 93/13/EEG. Een situatie van ongelijkheid tussen de consument en de ondernemer kan alleen worden opgeheven door een positief ingrijpen van de nationale rechter, welke, na te hebben vastgesteld dat bedingen in een overeenkomst oneerlijk zijn, het gebrek aan evenwicht tussen de partijen dient te compenseren (zie onder meer arresten van 14 juni 2012, *Banco Español de Crédito*, C-618/10, punten 41-43; 16 november 2015, *Bank Hungary*, C-32/14; 4 juni 2009, *Pannon GSM*, C-243/08; 9 november 2010, *VB Pénzügyi Lízing*, C-137/08, punt 56; 14 maart 2013, [REDACTED], C-415/11, punt 46, en 27 juni 2016, [REDACTED] C-377/14).
- 14 In het arrest *Banco Español de Crédito* is onder uitdrukkelijke verwijzing naar de beperkte bevoegdheid van de rechter in een Spaanse betalingsbevelprocedure vastgesteld dat „er [...] een niet te onderschatten risico [bestaat] dat de betrokken consument niet het vereiste verzet aantekent, ofwel wegens de bijzonder korte termijn die daarvoor is voorgeschreven, ofwel omdat de verhouding tussen de kosten van een rechtsvordering en het bedrag van de betwiste schuld hen kan

ontmoedigen zich te verdedigen, ofwel omdat zij de omvang van hun rechten niet kennen of ten volle beseffen, of nog wegens de beperkte inhoud van het door de handelaars ingediende verzoek om een bevel en dus de onvolledigheid van de informatie waarover zij beschikken. Handelaars zouden dus reeds door een betalingsbevelprocedure in plaats van een gewone burgerrechtelijke procedure in te leiden, de consument het voordeel van de door richtlijn 93/13 nagestreefde bescherming kunnen ontnemen, wat mede in strijd lijkt met de rechtspraak van het Hof dat de specifieke kenmerken van gerechtelijke procedures, waar in een nationaalrechtelijke context handelaars en consumenten tegenover elkaar staan, geen factor kunnen vormen die de rechtsbescherming die laatstbedoelden op grond van die richtlijn dient toe te komen, mag doorkruisen” (punten 54-55). Deze analyse van het Hof is accuraat en nog steeds actueel, ook voor de Poolse omstandigheden. Dat is voornamelijk te wijten aan de geringe bekendheid met de wetgeving bij tal van klanten van semibancaire instellingen, wat wordt bevestigd door de getuigenverklaringen en verklaringen van bepaalde verweerders in deze zaak. Zonder proactieve houding van de rechter zou het in de meeste gevallen niet mogelijk zou zijn om rechtsgevolgen te verbinden aan de ongeoorloofdheid van bedingen die vaak worden gehanteerd in standaardovereenkomsten die door kredietinstellingen worden gesloten.

- 15 Het in de eerste prejudiciële vraag geformuleerde probleem gaat echter niet over procedurele regelingen maar over de kern van de wisselverbintenis. Als de schuldeiser eenmaal de hem door de schuldenaar als zekerheid ter hand gestelde blanco wissel heeft ingevuld, ontstaat naast de onderliggende rechtsverhouding immers tevens een wisselverbintenis. De schuldeiser kan kiezen tussen één van de twee vorderingen, met dien verstande dat de prestatie waardoor aan de ene wordt voldaan, tot gevolg heeft dat de andere komt te vervallen. De beperking van de mogelijkheid van de rechterlijke instantie om, zonder dat de schuldenaar uitdrukkelijk daarom verzoekt, de inhoud van de leningsovereenkomst (consumentenkredietovereenkomst) te toetsen is dan ook louter het gevolg van aard van de wisselverbintenis, welke een abstracte verbintenis inhoudt. Aangezien de Poolse wet betreffende wissels overeenstemt met de bepalingen van bijlage I van het verdrag, is de wisselverbintenis in het Poolse recht universeel van aard, aangezien er in het recht van de andere landen soortgelijke regelingen bestaan. Overeenkomstig artikel 101, punt 2, van de wet betreffende wissels is de onvoorwaardelijke belofte tot betaling het sleutelement van een wissel. Een wissel is een constitutief waardepapier, aangezien de verplichting slechts afdwingbaar is indien de wissel naar behoren is getrokken. De essentie van een wisselverbintenis is dat deze abstract van aard is, wat betekent dat zij volledig autonoom is en losstaat van de redenen waarom zij is aangegaan. Van belang is dat het volgens artikel 1 en artikel 101 van de wet betreffende wissels zelfs niet mogelijk is om de redenen voor de uitgifte ervan aan te geven. Zelfs indien de wissel is getrokken naar aanleiding van een andere overeenkomst die de partijen bindt, is een eventueel gebrek daarvan niet van invloed op de geldigheid van de wisselverbintenis. Zoals de Sąd Najwyższy (hoogste rechterlijke instantie in burgerlijke en strafzaken, Polen) heeft opgemerkt, „hoeft een verzoeker die een vordering op een wissel baseert, de economische basis van deze vordering niet aan

te tonen” (arrest van 30 september 1959, 4 CR 1215/58; zie bijvoorbeeld ook arrest van de Sąd Najwyższy van 17 juni 1999). Het feit dat de wisselverbintenis abstract van aard is, heeft tot gevolg dat de bevoegdheid van de rechter die is aangezocht in een zaak van een vordering op grond van een wissel, beperkt blijft tot de beoordeling of deze wissel alle wettelijk vereiste elementen bevat. Wanneer de verzoeker een geldige wissel kan voorleggen, is dit voldoende om zijn vordering toe te wijzen. Dit is zowel het geval wanneer de zaak wordt behandeld in een betalingsbevelprocedure krachtens artikel 485, § 2, k.p.c. als wanneer de rechter een zaak betreffende een vordering op grond van een wissel behandelt volgens de algemene procesvoorschriften. De onmogelijkheid om de onderliggende rechtsverhouding ambtshalve te onderzoeken is immers niet het gevolg van beperkingen van de betalingsbevelprocedure, maar van de bijzondere bewijskracht van een wissel, als waardepapier dat de verbintenis van de schuldenaar belichaamt. Uit de in deze zaak overgelegde documenten blijkt dat de wissel ten tijde van de trekking ervan onvolledig was. De wet betreffende wissels bepaalt dat wanneer een onvolledig orderbriefje wordt aangevuld tegen de gemaakte afspraken in, jegens de houder ervan niet kan worden ingeroepen dat deze afspraken niet zijn nagekomen, tenzij de houder de wissel te kwader trouw of met grove nalatigheid heeft verworven. Het bestaan van afspraken tussen de wisselgever en de wisselnemer waarin de wijze van invulling van de wissel is vastgelegd, is dan ook een intrinsiek kenmerk van een blanco wissel. Een blanco wissel vervult hoofdzakelijk de functie van waarborg voor de nakoming van de onderliggende rechtsverhouding. Zoals in de rechtspraak is aangegeven, is „het gevolg van deze hoedanigheid van een wissel dat de schuldenaar tegen de schuldeiser kan aanvoeren dat de wissel niet is ingevuld in overeenstemming met de overeenkomst, waarin onder meer een verzwakking van het abstracte karakter van de wissel tot uiting komt” (arrest van 19 augustus 2010, IV CSK 49/10). Derhalve kan de rechter alleen op verzoek van de schuldenaar nagaan of de wissel wel is ingevuld in overeenstemming met de overeenkomst. Volgens de rechtspraak van de Sąd Najwyższy mag de rechter in een zaak betreffende een wissel de onderliggende rechtsverhouding echter niet ambtshalve toetsen. Er wordt van uitgegaan dat de rechter de geldigheid van de wissel ambtshalve alleen in termen van de formele vereisten beoordeelt. Derhalve zou de verwijzende rechter alleen bevoegd zijn om de rechtmatigheid en overeenstemming met het beginsel van goede trouw van de bedingen in een leningsovereenkomst te beoordelen indien de verweerder daartoe de nodige middelen aanvoert. In de procedure tot dusver hebben verweerders hun verweer echter beperkt tot een verweer van tekortkoming in de nakoming.

- 16 De verwijzende rechter vermeldt ook de bepaling van artikel 41, lid 1, u.k.k., waarbij artikel 17, lid 1, van richtlijn 2008/48/EG in Pools recht is omgezet en volgens welke een wissel van een consument die een kredietgever ter hand is gesteld tot nakoming van of als zekerheid voor de prestatie uit hoofde van een consumentenkredietovereenkomst, de vermelding „niet aan order” of een gelijkwaardige clausule moet bevatten, wat betekent dat de rechten uit een dergelijke wissel alleen kunnen worden overgedragen met de gevolgen van een gewone cessie (artikel 11, lid 2, van de wet betreffende wissels). De nationale

wetgever erkent dergelijke zekerheden voor vorderingen jegens consumenten en beperkt alleen de mogelijkheid van het verkeer van wissels. Artikel 17, lid 1, van richtlijn 2008/48/EG komt nauw overeen met overweging 41 ervan, waarin wordt benadrukt dat de overdracht van de rechten van de kredietgever op grond van een kredietovereenkomst de positie van de consument niet mag verzwakken. De Poolse wetgever heeft het verbod op een dergelijke verzwakking als gevolg van een overdracht van schuldvorderingen in de zin van artikel 17, lid 1, van richtlijn 2008/48/EG correct gelezen en is er terecht van uitgegaan dat het niet mogelijk is om de overdracht van rechten uit een wissel door middel van een endossement met deze bepaling in overeenstemming te brengen.

- 17 Het feit dat verzoeker zijn vordering tot betaling op de wisselverhouding baseert, stelt de nationale rechter dus niet in staat om zijn verplichtingen krachtens artikel 6, lid 1, en artikel 7, lid 1, van richtlijn 93/13/EEG na te komen in de zin van de rechtspraak van het Hof. Dit is het gevolg van de essentie van de wisselverbintenis.
- 18 Gelijkaardige twijfels rijzen met betrekking tot de verenigbaarheid met richtlijn 2008/48/EG van de bepalingen van nationaal recht krachtens welke een blanco wissel als onderpand kan worden gegeven voor de schuldvordering van een kredietgever jegens een kredietnemer die consument is. Daarbij is de vraag aan de orde of de dekking van een schuldvordering met behulp van een blanco wissel overeenstemt met de doelstelling van dat rechtsinstrument, en, indirect, met alle bepalingen daarvan, met name ook met die waarin de ruim opgevatte inhoud van de rechtsverhouding wordt vastgelegd. De kern van het probleem is immers dat wanneer de vordering van de kredietgever alleen gebaseerd is op een wissel, de rechter niet in staat is na te gaan of de onderliggende rechtsverhouding, de consumentenkredietovereenkomst, voldoet aan de eisen van de nationaalrechtelijke bepalingen tot omzetting van richtlijn 2008/48/EG.
- 19 Eén van de uitingen van het feit dat de doelstelling van richtlijn 2008/48/EG (overweging 9) is verwezenlijkt, namelijk „om te waarborgen dat alle consumenten in de Gemeenschap een hoog en gelijkwaardig niveau van bescherming van hun belangen genieten en om een echte interne markt te creëren” (zie arrest van 9 november 2016, Home Credit Slovakia, C-42/15), is dat de Uniewetgever de minimale inhoud van een kredietovereenkomst (artikel 10, lid 2) en de regels betreffende, onder meer, het herroepingsrecht (artikel 14) en de berekening van het jaarlijkse kostenpercentage (artikel 19), duidelijk vermeldt. Zonder alle toelaatbare wijzen van zekerheidstelling voor consumentenkredieten te omschrijven vereist richtlijn 2008/48/EG dat de lidstaten de kredietgever verplichten informatie te verstrekken, onder meer over de gevraagde zekerheden [artikel 5, lid 1, onder n), en artikel 10, lid 2, onder o), van de richtlijn]. Een mogelijk indirect verband met de wet inzake wissels is alleen te vinden in de bepaling van artikel 17, lid 1, van de richtlijn, volgens welke moet worden gewaarborgd dat de consument, in het geval van een overdracht van de schuldvorderingen, jegens de nieuwe houder alle middelen kan opwerpen die hem jegens de oorspronkelijke schuldeiser ter beschikking stonden. De regel van

artikel 17, lid 1, van de richtlijn verzet zich tegen de mogelijkheid van vervreemding van door de consument getrokken wissels door middel van endossement. Daarom is in artikel 41, lid 1, u.k.k. terecht voorzien in de verplichting om een wissel die door een consument is getrokken als zekerheid voor een krediet te voorzien van de vermelding „niet aan order”. Deze beperking lost niet alle problemen op, aangezien ook een wissel die is voorzien van de vermelding „niet aan order” een abstracte verplichting belichaamt en de schuldenaar niet ontheft van zijn verplichting om te bewijzen dat de wissel in strijd met de overeenkomst is getrokken. Het doel van richtlijn 2008/48/EG kan echter alleen worden verwezenlijkt indien de rechter werkelijk in staat is na te gaan of een consumentenkredietovereenkomst voldoet aan de nationale wetgeving waarbij deze richtlijn is omgezet. Immers, zoals het Hof heeft beklemtoond, „moeten de sancties voor inbreuken op de ter uitvoering van richtlijn 2008/48 vastgestelde nationale bepalingen volgens artikel 23 van die richtlijn afschrikkend zijn. Het ambtshalve onderzoek door de nationale rechter van de naleving van de eisen die voortvloeien uit die richtlijn, is ongetwijfeld afschrikkend” (arrest van 27 juni 2016, ██████████, C-377/14, punt 69). Bijgevolg moet de nationale rechter, wanneer hij oordeelt dat er sprake is van een schending van de verplichting tot verstrekking van informatie, daaruit alle consequenties trekken die volgens de nationale wetgeving uit een bepaalde situatie voortvloeien, op voorwaarde dat de sancties waarin de nationale wetgeving voorziet, overeenkomen met de bepalingen van artikel 23 van richtlijn 2008/48/EG zoals uitgelegd door het Hof, met name in het arrest van 27 maart 2014, LCL Le Crédit Lyonnais, C-565/12. In het kader van de feiten van de behandelde zaken twijfelt de verwijzende rechter er niet aan dat hij verplicht is om de rechtmatigheid van de bepalingen van de wet op het consumentenkrediet, waarbij richtlijn 2008/48/EG in Pools recht is omgezet, te toetsen. In het geval dat er een blanco wissel is getrokken als onderpand voor de schuldvordering van een kredietgever uit hoofde van een consumentenkredietovereenkomst, zal de aangezochte rechter, in het licht van de hierboven uiteengezette regels inzake de rechtsmacht en de verdeling van de bewijslast in een proces betreffende een wissel, dit helaas alleen kunnen beoordelen indien de schuldenaar daarom verzoekt. Gelet op de vrijheid van de schuldeiser om de grondslag van zijn vordering te kiezen, is de regel in de praktijk dat de kredietgever ervoor kiest om zijn vordering op de wissel te baseren. Dit is hoofdzakelijk te wijten aan het feit dat de vordering zo veel gemakkelijker kan worden aangetoond, aangezien een naar behoren ingevulde wissel als voldoende bewijs geldt dat de vordering moet worden toegewezen. Om dezelfde redenen als in het kader van richtlijn 93/13/EEG verkeert de aangezochte rechter niet in de gelegenheid om de inhoud van de consumentenkredietovereenkomst te toetsen. Dat rechtvaardigt tevens de twijfels over de verenigbaarheid met richtlijn 2008/48/EG van een zekerheid voor een consumentenkrediet in de vorm van een blanco wissel. Als gevolg hiervan kan de bescherming die krachtens deze richtlijn aan de consumenten wordt verleend, niet naar behoren worden verwezenlijkt. De rechter verkeert immers niet in de gelegenheid te onderzoeken of de overeenkomst die de onderliggende rechtsverhouding vormt, bepalingen bevat die in strijd zijn met de nationale wetgeving waarmee de bepalingen van beide richtlijnen zijn

omgezet. Deze situatie is niet het gevolg van de wijze waarop de burgerlijke procedure is vormgegeven, maar volgt uit de essentie van de wisselverbinde.

- 20 Bij het voorleggen van zijn eerste vraag erkent de rechter dat de regels van de richtlijn volgens de vaste rechtspraak van het Hof uitsluitend gericht zijn tot de lidstaat en dat de bepalingen van de richtlijn niet kunnen dienen als grondslag voor de beslechting door de rechter van een zaak tussen particulieren (zie arresten van 14 juli 1994, [REDACTED], C-91/92; 7 april 1996, Corte Inglés, C-192/94; 19 januari 2010, [REDACTED] C-555/07, en 26 september 2013, HK Danmark, C-476/11). De rechter heeft evenwel geoordeeld dat deze prejudiciële vraag noodzakelijk is voor de beslechting van het hoofdgeding, aangezien uit de rechtspraak van het Hof blijkt dat „de nationale rechter [...] bij de toepassing van het nationale recht, en met name van een speciaal ter uitvoering van een richtlijn vastgestelde nationale regeling, het nationale recht zoveel mogelijk [moet] uitleggen in het licht van de bewoordingen en het doel van de betrokken richtlijn, teneinde het hiermee beoogde resultaat te bereiken” (arrest van [5 oktober 2004], Pfeiffer e.a., C-397/01, punt 113 en aldaar aangehaalde rechtspraak). Bovendien berust de uit de richtlijn voortvloeiende verplichting van de lidstaten om de ermee nagestreefde doelstelling te bereiken, alsook om alle passende algemene of bijzondere maatregelen te nemen teneinde de naleving van deze verplichting te waarborgen, ook bij de rechtbanken (zie arresten van 10 april 1984, [REDACTED] en [REDACTED], 14/83; 13 november 1990, [REDACTED], C-106/89; 23 april 2009, [REDACTED] C-378/07-C-380/07, en 19 januari 2010, [REDACTED] C-555/07).
- 21 Met zijn tweede vraag wil de verwijzende rechter zijn rechtsmacht vaststellen in een proces waarin een ondernemer jegens een consument een vordering tot betaling op grond van een wissel doet gelden. Hoewel deze vraag met name moet worden beantwoord voor het geval dat het antwoord op de eerste gestelde vraag ontkennend luidt, zullen de desbetreffende regels van richtlijn 93/13/EEG en richtlijn 2008/48/EG zelfs in het geval van een bevestigend antwoord geen effect sorteren in de betrekkingen tussen particulieren (zie arrest Faccini Dori). De aanname van een bredere rechtsmacht van de rechter in een proces betreffende een wissel tegen een consument is één van de vlakken waarop de onverenigbaarheid van de nationale wetgeving met de bepalingen van de richtlijn zou kunnen worden weggewerkt.
- 22 Het uitgangspunt voor de overwegingen is het in de rechtspraak van het Hof vastgelegde oordeel dat de burgerlijke rechter verplicht is om ambtshalve te onderzoeken of er in consumentenovereenkomsten geen oneerlijke (ongeoorloofde) bedingen voorkomen. Het begin van deze lijn in de rechtspraak is het arrest van 27 juni 2000, Océano Grupo (gevoegde zaken C-240/98-C-244/98), waarin is aangenomen dat de rechter ambtshalve rekening dient te houden met de onrechtmatige aard van een forumkeuzebeding krachtens welk een consument de bevoegdheid wordt opgedrongen van de rechterlijke instantie van het gebied waar de verzoeker zijn woonplaats heeft. Dit standpunt is herhaald in het arrest Cofidis, waarin is benadrukt dat de door richtlijn 93/13/EEG gewaarborgde bescherming zich ook uitstrekt tot consumenten die zich niet op het oneerlijke karakter van

bedingen beroepen, hetzij omdat zij onwetend zijn van hun rechten, hetzij omdat zij ervan afzien hun rechten geldend te maken wegens de buitensporige kosten van een vordering in rechte. Het Hof heeft dan ook benadrukt dat de onbevoegdheid van de rechter om ambtshalve op te treden afbreuk zou doen aan de doeltreffendheid van de door de artikelen 6 en 7 van richtlijn 93/13/EEG gewilde bescherming van de consument (arrest van 21 november 2002, Cofidis, C-473/00, punten 34 en 35). Van een door de rechter ambtshalve verrichte toetsing of een consumentenovereenkomst geen oneerlijke bedingen bevat, „[kan] een afschrikkende werking [...] uitgaan die ertoe bijdraagt dat het gebruik van oneerlijke bedingen in overeenkomsten met consumenten wordt gestaakt” (arrest van 26 oktober 2006, [REDACTED], C-168/05). Dit oordeel is bevestigd in de latere rechtspraak van het Hof (zie arresten van 6 oktober 2009, Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08; 4 juni 2009, Pannon GSM, C-243/08; 9 november 2010, VB Pénzügyi Lizing, C-137/08; 14 juni 2012, Banco Español de Crédito, C-618/10; 21 februari 2011, Banif Plus Bank, C-472/11; 30 mei 2013, [REDACTED], C-488/11, en 28 juli, [REDACTED], C-168/15). In het arrest Banif Plus Bank heeft het Hof geoordeeld dat „de nationale rechter die ambtshalve heeft vastgesteld dat een beding van een overeenkomst oneerlijk is, hieruit de consequenties mag trekken zonder te moeten wachten tot de consument die van zijn rechten in kennis is gesteld, opmerkingen indient waarmee hij om nietigverklaring van dit beding verzoekt”, waarbij de procespartijen de mogelijkheid moet worden geboden hierover in overeenstemming met het beginsel van hoor en wederhoor hun standpunt kenbaar te maken. Ondanks de vaste rechtspraak van het Hof met betrekking tot de noodzaak om ambtshalve na te gaan of een consumentenovereenkomst geen oneerlijke bedingen bevat, meent de verwijzende rechter dat er in de onderhavige zaak geen sprake is van wat in de rechtspraak van het Hof wordt omschreven als een „*acte éclairée*” (in de zin van het arrest van 6 oktober 1982, [REDACTED] 283/81) en merkt hij op dat het Hof zich tot dusver niet heeft uitgesproken over het ambtshalve onderzoek van een consumentenovereenkomst in een proces waarin een ondernemer zijn vordering baseert op een wissel die is getrokken als zekerheid voor een schuldvordering krachtens die overeenkomst. Om de hiernavolgende redenen kan de kwestie of de hierboven uiteengezette lijn in de rechtspraak betreffende de gevolgen van de richtlijn mutatis mutandis van toepassing is op dit soort processen evenwel twijfels doen rijzen, gelet op de specificiteit van een proces inzake een betaling krachtens een wissel. Vooreerst treedt de rechter overeenkomstig artikel 321, § 1, k.p.c. niet buiten de grenzen van de rechtsstrijd noch wijst hij meer toe dan is geëist. In de jurisprudentie wordt ervan uitgegaan dat het verbod om buiten de grenzen van de rechtsstrijd te treden, inhoudt dat de beslissing niet kan worden gebaseerd op andere feiten dan door de verzoeker zijn aangevoerd. Deze opmerking is van groot belang voor de onderhavige prejudiciële verwijzing, aangezien de verzoekende partij zich in alle gevoegde zaken uitsluitend baseert op feiten die verband houden met de uitgifte van de wissel, de opzegging van de leningsovereenkomst en de aanmaning tot betaling. Dit betekent dat de rechter zich volgens de regels van burgerlijke rechtsvordering niet over de vorderingen van verzoeker kan uitspreken op een andere feitelijke grondslag, zoals de

leningsovereenkomsten. Het gevolg van deze vaststelling is dat de rechter, indien de verzoeker zijn vordering enkel op de wissel baseert, in het geheel niet bevoegd is om deze vordering te beoordelen op het vlak van de onderliggende rechtsverhouding, tenzij de schuldenaar daartoe het nodige middel aanvoert. Voorts kunnen er door de juridische specificiteit van de onderhavige verplichting, welke abstract van aard is, twijfels rijzen over de onmogelijkheid om de rechtspraak van het Hof betreffende de verplichting van de burgerlijke rechter om ambtshalve te toetsen of er sprake is van oneerlijke contractuele bedingen, op de behandelde zaken toe te passen. Deze factoren pleiten tegen de mogelijkheid om tijdens een proces betreffende een wissel de onderliggende rechtsverhouding te onderzoeken. Door het standpunt op grond van de nationale wetgeving zou afbreuk worden gedaan aan de bescherming van de consumenten en zouden de doelstellingen van richtlijn 93/13/EEG niet worden verwezenlijkt. Uit het oogpunt van de nationale procesregels is immers een situatie denkbaar waarin een ondernemer die een vordering jegens een consument wil afdwingen, niet verplicht zou zijn om de onderliggende rechtsverhouding openbaar te maken. Dat is door de verzoekende partij aangevoerd in zaak VII C 244/17, waarbij zij heeft aangegeven dat er geen gronden zijn waarop zij kan worden verplicht de leningsovereenkomst openbaar te maken. Bij gebreke van de bevoegdheid van de rechter om de onderliggende rechtsverhouding ambtshalve te onderzoeken kan zelfs een situatie ontstaan waarin zekerheidstelling voor vorderingen uit hoofde van leningen en consumentenkredieten door middel van een blanco wissel tot gevolg zou hebben dat de bepalingen tot omzetting van richtlijn 93/13/EEG in de nationale rechtsorde (te weten de bepalingen van artikel 385² k.c.) door ondernemers zou worden omzeild. Een dergelijke situatie zou evenwel onaanvaardbaar zijn.